

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาคน โดยมีเป้าหมายดังนี้ “คนไทยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมี ศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข” และยังคงสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่กำหนดไว้ว่า มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทย จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นอันดับแรกในขณะเดียวกันก็ยังขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ และทักษะความสามารถเพื่อให้เพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรม และความรู้ซึ่งจะนำไปสู่การคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รอบคอบ และระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและคุณธรรมทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีคุณภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ และทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.) จากเนื้อหาสาระดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ว่าด้วย แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระของกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ปัญหาและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน

สาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ กอปรกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของบุคคล ทำให้เกิดความยุ่งยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข (กรมวิชาการ, 2547 : 12-13) สอดคล้องกับ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) ของโรงเรียนเทคโนโลยีมุคคาหารซึ่งได้จัดการศึกษาตาม ประเภทวิชาพาณิชยกรรม สาขาวิชาพาณิชยกรรม กำหนดไว้ว่านักเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจหลักการ และประยุกต์ใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา และพลศึกษา ในการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพ เข้าใจหลักการและกระบวนการในงานพื้นฐาน วิชาชีพและงานที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานด้านพาณิชยกรรม เข้าใจหลักการ วิธีการ และขั้นตอนในสาขางานที่เลือก มีทักษะ มีประสบการณ์ กระบวนการในงานอาชีพตามสาขา งานที่เลือก มีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพตามสาขางานที่เลือกมี ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาในการทำงาน มีทักษะในการ แสวงหาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถพัฒนางานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าและถูกวิธี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีต้องงาน มองเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่สุจริต

ดังนั้น โรงเรียนเทคโนโลยีมุคคาหารจึงได้กำหนดรายวิชาฝึกงานในสถานประกอบการ ต่าง ๆ ไว้ในหลักสูตร สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชา พาณิชยกรรม สาขาวิชาการบัญชี ชั้นปีที่ 3 และมีการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนโดยครู ผู้นิเทศ และหัวหน้าสถานประกอบการ ผู้วิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นครูผู้นิเทศ และเก็บรวบรวม ข้อมูลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนในปีการศึกษา 2550-2551 พบว่า นักเรียนมีปัญหา ในเรื่องความมั่นคงทางอารมณ์ ขาดกำลังใจในการฝึกงานและการจัดการกับปัญหารวมทั้งการ ปรับตัวใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสถานประกอบการ ทั้งเพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารของ หน่วยงานนั้น ๆ เมื่อเจอปัญหาก็จะหนีปัญหา ไม่กล้าเผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และ หาทางแก้ปัญหาไม่ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน และจะส่งผลกระทบต่อการประกอบ อาชีพของนักเรียนในอนาคต ซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรประกาศนียบัตร

วิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และจากการสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อ วิเคราะห์ สภาพปัญหาดังกล่าว พบว่า นักเรียนยังขาดทักษะการเผชิญสถานการณ์ และการตัดสินใจ แก้ปัญหา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ผู้วิจัยในฐานะครูประจำสาขา งานการบัญชี มีหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบดูแลนักเรียนชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ ของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ให้มีความกล้าเผชิญสถานการณ์ มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ มีความพร้อม และเกิดความเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถดำรงตน อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ กระบวนการจัดการเรียนการสอน รายวิชาการฝึกงาน ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และสถานประกอบการ เสริมสร้างความมั่นคงในงานอาชีพของนักเรียนต่อไป ในอนาคต

คำถามการวิจัย

รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี มีรูปแบบและกระบวนการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ก่อนและหลังการจัดการ

รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 4 ห้อง นักเรียนจำนวน 210 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยเลือกห้องที่เป็นครูประจำชั้น คือ ห้องปวช. ปีที่ 3/4

2. ผู้ให้ข้อมูล คือ

2.1 ผู้บริหาร โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร จำนวน 1 คน

2.2 ครูผู้สอน โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหารระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2 คน

2.3 ตัวแทนจากสถานประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชนในจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 2 คน

3. กรอบเนื้อหา

รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหารในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 3) หลักสูตรอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) 4) บริบทของโรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร 5) แนวความคิดเกี่ยวกับการเผชิญสถานการณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 6) หลักธรรมสัปปริสธรรม 7

รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ที่นักเรียนต้องนำไปใช้ในขณะการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการต่าง ๆ ระบุไว้ในรายวิชาการฝึกงานซึ่งจะมีการพัฒนาทั้งหมด 3 ด้านตามแนวทางของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขดังต่อไปนี้

1. ด้านความมั่นคงทางอารมณ์
2. ด้านกำลังใจ
3. ด้านการจัดการกับปัญหา

4. ขอบเขตด้านกระบวนการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โดยนำไปใช้ในการฝึกงานมีกระบวนการ
3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน

1. ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
2. ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545
3. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ.
2546)
4. ศึกษาบริบทของโรงเรียน วิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาน
ประกอบการ
5. ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการเผชิญสถานการณ์ของกรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข
6. ศึกษาหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7
7. ทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบกระบวนการ
เรียนรู้การเผชิญสถานการณ์

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ

1. นำข้อมูลในขั้นวางแผนมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย
2. ดำเนินการนำข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานมาใช้ในการออกแบบงานวิจัย
3. ออกแบบกิจกรรม และดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล

1. วิเคราะห์ข้อมูล
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5. พื้นที่วิจัย

พื้นที่การวิจัยครั้งนี้

1. โรงเรียนเทคโนโลยีมุคคาหาร เลขที่ 136 ถนนวิวิธสุรการ อำเภอเมือง
จังหวัดมุกดาหาร

2. ศูนย์ประสานงานโครงการพัฒนาผู้นำช่วยบางทรายตอนบนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านสถานเว้า ตำบลกกตม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

6. ระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง แนวความคิด แบบแผน วิธีการที่ใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ เพื่อให้ได้แนวทาง ขั้นตอน ส่วนประกอบเนื้อหาและองค์ประกอบที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร
2. กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด และพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น โดยบูรณาการจากหลักธรรมสัปปริสธรรม 7
3. การเผชิญสถานการณ์ หมายถึง การเรียนรู้สถานการณ์ที่เป็นปัญหา และแก้ไข ปัญหาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม โดยยึดหลักธรรมสัปปริสธรรม 7
4. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ หมายถึง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมจากหลักธรรมสัปปริสธรรม 7 เพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ 2) ด้านกำลังใจ 3) ด้านการจัดการกับปัญหา ในขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการฝึกงานของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร
5. การฝึกงาน หมายถึง กระบวนการเพิ่มทักษะและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์แก่การประกอบอาชีพ ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจริง
6. หลักธรรมสัปปริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มี 7 ประการคือ
  - 6.1 ธัมมัญญตา หมายถึง รู้จักเหตุ
  - 6.2 อตถัญญตา หมายถึง รู้จักผล
  - 6.3 อตคตัญญตา หมายถึง รู้จักตน
  - 6.4 มัตถัญญตา หมายถึง รู้จักประมาณ
  - 6.5 กาลัญญตา หมายถึง รู้จักกาล

6.6 ปริสัญญูตา หมายถึง รู้จักชุมชน

6.7 บุคคลัญญูตา หมายถึง รู้จักบุคคล

7. ครู หมายถึง ครูที่สอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี

8. นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 สาขาการบัญชี
โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552

9. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร ปีการศึกษา 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบกระบวนการเรียนรู้การเผชิญสถานการณ์ของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยีมุกดาหาร

2. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 3 สาขาการบัญชี โรงเรียนเทคโนโลยี
มุกดาหาร มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีกำลังใจ สามารถการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้
โดยยึดหลักธรรมสัปปุริสธรรม 7 มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความพร้อมที่จะเผชิญ
สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในการฝึกงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY